BENSCHOP'S PRACHT

Benschop's Pracht

" *Van IJsselstein tot Polsbroek ishet een imposant rijk buurtschap, pittig versierd door een leger witte leunen en donkerbemoste steenboogbruggen"* (citaat van Herman de Man)

Hartelijk welkom in het mooie dorp Benschop waar u een bijzondere Open Monumenten Dag gaat beleven.
Met veel enthousiasme heeft de werkgroep Kunst en Cultuur Lopik samen met actieve vrijwilligers uit Benschop een mooi programma opgesteld en een compacte route uitgezet waardoor u gemakkelijk alle opengestelde panden kunt bezoeken.
U kunt genieten van Cultuur, Architectuur, Kunst, Muziek en Literatuur maar ook kennis maken met de economische ontwikkeling van dit gebied en de bewoners ontmoeten die u zeker enthousiast zullen maken met hun verhalen .

In het kleine museum van de firma Terberg wordt de geschiedenis verteld over de ontwikkeling van een dorpssmederij tot een beroemde internationale onderneming.
De fruitteelt krijgt aandacht, de verhalen van de beide kerken met hun bijzondere interieur en orgels komen aan de orde en zijn een uitgebreid bezoek waard.
Naast de geschiedenis van de diverse momenten kunt u genieten van koorzang en orgelspel en een bijzonder concert in de muziekkamer van het Herman de Man huis. Maar ook de kunst van het chocolade maken (en proeven) is een onderdeel van het programma even als de ontmoeting met kunstenaars die door splitsing van hout de allermooiste voorwerpen maken.Bovendien kunt u tijdens uw wandeling genieten van de prachtige natuur .

Bij de voorbereiding van deze Open Monumenten Dag zijn veel inwoners en vertegenwoordigers van organisaties en verenigingen betrokken. Enthousiast hebben zij meegewerkt aan het opstellen van dit programma zodat u er van kunt genieten.
U vindt het allemaal uitgebreid beschreven in dit unieke boekwerkje wat u aangeboden wordt door de werkgroep en wordt gesponsord door de Firma Terberg. Een geweldig en speciaal geschenk passend bij een bijzondere dag.

Ik wens u en ons allen een fantastische dag toe in ons Prachtige Benschop.

Dieny Scheffer
Voorzitter werkgroep Kunst en Cultuur Lopik.

Benschop

Benschop, een dorp dat sinds de gemeentelijke herindeling in 1989 deel uitmaakt van de gemeente Lopik. Het dorp heeft een oude en een nieuwe kern en bestaat verder hoofdzakelijk uit een lintbebouwing van boerderijen langs een rechte weg. Benschop heeft ongeveer 3500 inwoners en heeft een oppervlakte van 15 km².

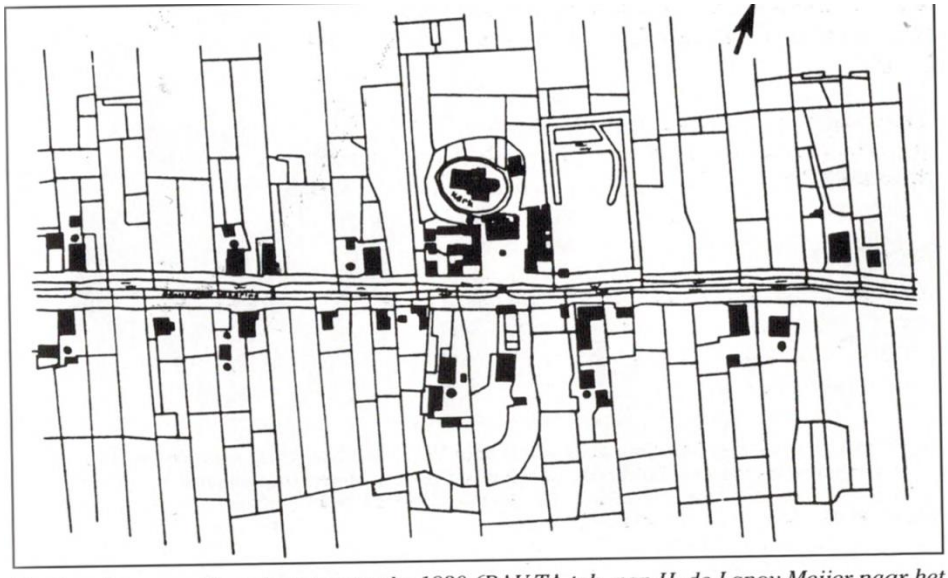

De dorpskom van Benschop omstreeks 1830 (RAU-TA tek. van H. de Lanoy Meijer naar het kadastrale minuutplan).

Benschop werd ontgonnen vanaf het begin van de 12e eeuw. De ontginningsbasis was de gegraven Benschopper Wetering, waar aan beide zijden een weg werd aangelegd. De gronden waren in het bezit van de bisschop van Utrecht, die concessies voor ontginning van de Lopikerwaard verleende, onder meer aan Benno van Aemstel. Voor de geschiedenis van Benschop is bepalend geweest dat de zogenaamde heerlijke rechten van Benschop (rechten, voorbehouden aan een kleine groep personen om gezag uit te oefenen over een bepaald gebied) in handen waren van de succesvolle IJsselsteinse familie Van Aemstel. De gronden, die voor ontginning werden uitgegeven, werden in Utrecht en Zuid-Holland copen genoemd. De naam Benschop betekent dus letterlijk het ontginningsgebied van Benno. Benschop maakte vroeger deel uit van de Baronie van IJsselstein en werd met haar in 1805 ingelijfd bij de provincie Utrecht.

De dorpskom in Benschop is, in tegenstelling tot andere dorpen in de gemeente Lopik, duidelijk aanwezig. Het pleintje voor de Hervormde kerk, vroeger aangeduid als Speelveld heeft aan 3 zijden door bebouwing een zg. front gekregen. De naam Speelveld voor het dorpsplein duidt op gebruik van de ruimte als schuttersveld of toernooiveld. Dat laatste zou inhouden, dat nabij het toernooiveld ridders of heren hebben verbleven.
In de 14e eeuw is sprake van een ‘Oude Hoeve’ en ‘Hofland”, welke gelegen was aan de zuidzijde van de wetering tegenover het Speelveld. De verkaveling op deze plaats leek af te wijken van de rest van de omgeving en de oppervlakte van het perceel kwam overeen met de maten in betreffende akten. Wellicht is de Oude Hoeve de oorspronkelijke vestigingsplaats geweest van de eerste heren van Benschop, waaronder Benno de ‘coper’ en diverse leden van het geslacht Van Aemstel.

Voormalig gemeentehuis.

(Dorp 182)

Het oude raadhuis van Benschop tot 1939.

Het voormalig gemeentehuis staat op de plek waar vroeger het rechthuis van Benschop heeft gestaan. Dit rechthuis fungeerde tevens als herberg en dateert van voor 1630. De oorspronkelijke naam van de herberg luidde 'De Hardenbol' (de stijfkop). Daarna kreeg het gebouw de naam 'Het Lam' en voordat het pand in 1922 een definitieve bestemming tot gemeentesecretarie kreeg stond het bekend als 'De vergulde Posthoorn'. In 1939 werd besloten het oude rechthuis te vervangen door een nieuw gemeentehuis. De bouw werd uitgevoerd door de plaatselijke aannemer A.A. van Kleef en Zn.

Het gebouw bestaat uit 2 bouwlagen met een zolderverdieping en is gebouwd in de stijl van de Delftse School. De scheiding tussen de verdiepingen is geaccentueerd door muzentandlijsten. Voor de ingang ligt een trap met hardstenen treden en een smeedijzeren balustrade waarin de letter B is verwerkt.

De letters SPQB in de tien ruiten van de voordeur zijn initialen van "Senatus Populus Que Benschopus" wat betekent: 'De raad en het volk van Benschop'. In de middelste ruitjes zijn onder en boven een koeienkop en een boom aangebracht. En op de onderste ruitjes het jaartal 1939.

Sedert 1 januari 1994 is de woningbouwvereniging van Benschop "Goed Wonen" in het pand gevestigd.

ZELDENRUST

(Dorp 176-178)

Landhuis "Zeldenrust", sinds 13 juni 1973 op de monumentenlijst.

Dokterspraktijk

De geschiedenis van het landhuis "Zeldenrust" begint rond 1850 als de heel- en verloskundige Cornelis Bernardus Monnik een huis en stal laat bouwen aan de noordzijde van het dorp ten oosten van het gemeentehuis. Het perceel, voorheen een boomgaard, was tien jaar daarvoor gekocht van Jan Bos, landbouwer te Benschop.

De praktijk van dokter Monnik was tot dan gevestigd aan het dorpsplein, tegenwoordig Dorp 224-226 en beter bekend als het "Herman de Manhuis".

Van dit hoekpand is bekend, dat aldaar voorheen al de plaatselijke chirurgijn heeft gewoond, zo ook dokter Monnik's vader, de chirurgijn Adriaan Monnik.

Cornelis Bernardus Monnik woont ongeveer twaalf jaar op "Zeldenrust" als hij op 2 oktober 1862 te Utrecht op slechts 46-jarige leeftijd overlijdt.

Zijn vrouw Cornelia Jacoba van der Stok blijft nog dertien jaar op het landhuis wonen. Op 20 april 1875 draagt ze het huis over aan haar dochter Catharina Cornelia Jacoba Monnik, negen maanden daarvoor getrouwd met de landbouwer Jan Adriaan Haring. Het onroerend goed wordt geschat op een waarde van 30.000 gulden. Cornelia Jacoba van der Stok vertrekt een paar dagen later naar Utrecht.

Naamgeving

Hoewel voor het gemak steeds over het huis "Zeldenrust" wordt gesproken dateert de eerste, tot nu toe gevonden, vermelding van deze naam uit 1881 bij de overdracht van het huis van Jan Adriaan Haring aan Jan Maaijen. Bij de eerste overdracht van het huis in 1875 van Cornelia Jacoba van der Stok aan haar schoonzoon Jan Adriaan Haring is er geen vermelding van een naam. Vooralsnog moet dus worden aangenomen dat Jan Adriaan Haring de naam verzonnen heeft en dat hij als landbouwer, ongetwijfeld net als een arts in een dorpsgemeenschap, zelden rust kreeg!

EIGENAREN

1850-1875	Cornelis Bernardus Monnik, gehuwd met Cornelia Jacoba van der Stok
	↓ dochter
1875-1881	Jan Adriaan Haring, gehuwd met Catharina Cornelia Jacoba Monnik
1881-1920	Jan Maaijen, gehuwd met Adriana Bos
	↓ dochter
1920-*1922*	Cornelis van Baaren, gehuwd Niesje Maaijen
	↓ dochters
1922-1954	Cornelis van Baaren, weduwe van Niesje Maaijen en de kinderen: Cornelia Adriana van Baaren en Janna Geertruida van Baaren.
	↓ schoonzus
1954-1964	Janna Adriana Verhoef, weduwe van Jan Willemse van Baaren
	↓ dochter
1964-2001	Jan van Bruchem, gehuwd met Cornelia Adriana van Baaren
	↓ zoon
2001-heden	Jan van Bruchem

Boerderij

Met de komst van Jan Adriaan Haring en Catharina Cornelia Jacoba Monnik op “Zeldenrust” krijgt het huis een agrarische functie.
Rond 1875-1876 breiden ze het onroerend goed uit met een koetshuis aan de westzijde van het huis. Slechts zes jaar blijven ze eigenaar van het landhuis. Op 3 januari 1881 verkopen ze het huis met nog ruim acht hectaren weiland aan de bouwman Jan Maaijen voor een bedrag van 29.000 gulden.
In die korte tijd dat ze op “Zeldenrust” wonen krijgen Jan Adriaan Haring en Catharina Cornelia Jacoba Monnik vier kinderen, eerst drie zoons en tenslotte een dochter.
Hun twee jongste zonen, een tweeling, overlijden helaas als ze elf maanden oud zijn, slechts twee dagen na elkaar. De oudste zoon Jan Adriaan is bij de verkoop vijf jaar, hun dochter Henriette is dan twee.

Jan Maaijen is bij de koop van “Zeldenrust” vader van vijf kinderen, vier dochters en een zoon. De twee jongste dochters Lijsje en Marrigje waren verstandelijk gehandicapt. Volgens overlevering woonden zij op de vliering, maar dat werd later verboden door de huisarts. Als alternatief wordt er daarom rond 1913 een klein huisje naast het landhuis gebouwd. Na het overlijden van hun moeder Adriana Bos in 1920 gaat het huis met nog ruim zeventien hectaren, tegen inbreng van 29.000 gulden in de nalatenschap, over op haar dochter, de inmiddels 61-jarige Niesje Maaijen, in 1882 gehuwd met de landbouwer Cornelis van Baaren. Het totale onroerend goed wordt dan geschat op een waarde van 63.375 gulden. De verstandelijk gehandicapte zusjes vallen vanaf dat moment ook onder hun verantwoordelijkheid. De jongste van de twee, Marrigje, overlijdt ruim een jaar later op 1 mei 1921 op 58-jarige leeftijd. Lijsje blijft dan nog ruim negen maanden in Benschop wonen. Waarschijnlijk was de situatie niet houdbaar, want in februari 1922 verhuist ze naar het Gesticht voor Krankzinnigen in Utrecht, alwaar ze twee maanden later overlijdt. Het huisje is later door Jan van Bruchem, gehuwd met Cornelia Adriana van Baaren, omgebouwd tot pinkenschuur.

Na het overlijden van Niesje Maaijen in juli 1922 worden de twee dochters Cornelia Adriana van Baaren, weduwe van Jan Cromwijk, en Janna Geertruida van Baaren mede-eigenaar van “Zeldenrust”. Zoon Jan Willemse van Baaren, gehuwd met Janna Adriana Verhoef, wordt vruchtgebruiker. Samen met zijn zussen woont hij in de jaren daarna op “Zeldenrust”.
In maart 1954 overlijden Cornelia Adriana van Baaren en Jan Willemse van Baaren, slechts vijf dagen na elkaar. Omdat hun vader Cornelis van Baaren en hun zus Janna Geertruida al in 1931 en 1947 overleden zijn, neemt de 53-jarige Janna Adriana Verhoef, weduwe van Jan Willemse van Baaren, de boerderij over. Haar dochter Niesje komt, direct na haar huwelijk met Simon Voordouw op 13 januari 1955, ook op “Zeldenrust” wonen. In de tien jaar dat ze op het landhuis wonen, worden er vijf kinderen geboren, drie jongens en twee meisjes, waaronder een tweeling. Haar zus Cornelia Adriana van Baaren, wordt na haar huwelijk in 1964 met Jan van Bruchem, eigenares van “Zeldenrust”. Haar moeder Janna Adriana Verhoef blijft tot haar dood in 1991 op het landhuis wonen. Hun zoon Jan is inmiddels sinds 2001 de huidige eigenaar van “Zeldenrust”.

Familie Daalhuizen

(Dorp 174 B)

Hans en Bets Daalhuizen wonen dit jaar 18 jaar in Benschop. Hans is sedert 8 jaar imker, de bijenteelt is belangrijk voor de bestuiving van fruit. Behalve een kersenboomgaard hebben zij ook pruimenbomen en aardbeien. Hiervan maakt Bets lekkere jams. 9 Jaar geleden is zij begonnen met het maken van keramiek en maakt ze beelden, schalen en vazen. Zowel de verschillende soorten jams als de honing is bij de familie te proeven en te koop, alsmede diverse keramiek kunstwerken.

Opvallend is de tuin van de familie Daalhuizen, welke is ontworpen door Jules Klees, die als beheerder van het Landgoed Rijnhuizen te Nieuwegein (Jutphaas) werkzaam was van 1976 tot 2008.

PERCEEL DORP 119

Geschiedenis van het perceel

De bewoningsgeschiedenis van het perceel Dorp 119 gaat terug tot in de zeventiende eeuw. De eerste vermelding van bewoning dateert uit 1634. De transportakten in het oud-rechterlijk archief van Benschop vertellen ons dat in dat jaar perceel 121, op de kaart van de baronie van IJsselstein, eigendom is van de erfgenamen van Peter Petersz Vastert.

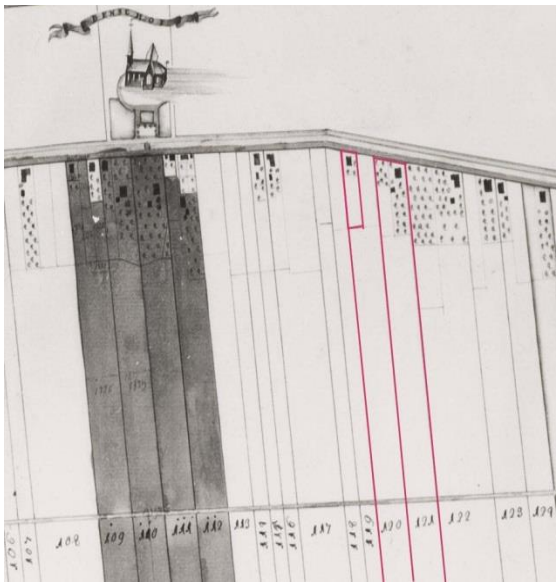

Een deel van de kaart van de baronie van IJsselstein, kaart III: Zuidzijde van Benschop

De vervaardiging van de kaart van de baronie van IJsselstein, waaronder ook de gerechten Benschop en Noord-Polsbroek vielen, werd in 1736 aanbesteed door de drossaard van IJsselstein aan de Brabantse cartograaf P.J. Adan. De kaart, voorzien van perceelnummers, watergangen en prominente gebouwen, werd gebruikt voor het heffen van belastingen door zowel het waterschap als door het plaatselijk bestuur. Hierdoor geven de kohieren oftewel de belastingsregisters van het morgengeld[1] van de jaren 1741, 1763 en 1807, aangevuld met gegevens uit de transportakten, waarin onder ander de overdracht van onroerend goed werd geregeld, een mooi beeld van de bewoningsgeschiedenis per perceel.

Op 31 mei 1636 verkoopt Gerridt Vastert, als mede-erfgenaam van zijn vader Peter Petersz Vastert, het perceel met daarop een hofstede bestaande uit een huis, berg en acht morgen land, aan Peter Leendertsz. In de jaren daarna gaat het perceel maar liefs acht keer over van vader op zoon, dochter of kleindochter. In totaal blijft het minstens 361 jaar in dezelfde familie.
Op 30 mei 1670 breidt Aert Pieter Leendertse het onroerend goed uit door ook het perceel ten westen van zijn hofstede te kopen, nummer 120 op de kaart van de baronie van IJsselstein. Ook hier staat een huis met daarachter acht morgen land. Bastiaan Joosten van der Waij, echtgenoot van Grietje Everts, weduwe van Aert Pieter Leendertse, verkoopt het huis 51 jaar later, op 6 maart 1721 aan Hendrik Theunisse van Roijen voor een bedrag van 700 gulden. Het land achter het huis blijft dan nog voorlopig in het bezit van de familie.
Na zijn overlijden in 1738 laat Bastiaan Joosten van der Waij al zijn onroerend goed na aan zijn zeven kleinkinderen, voortgekomen uit de twee huwelijken van zijn inmiddels overleden zoon Evert. Zijn zoon was bij zijn overlijden niet vermogend. Na inventarisatie van de boedel blijkt dat de erfenis zwaar belast is met schulden en de kinderen wordt dan ook geadviseerd die te weigeren. Van hun grootvader erven ze ieder 1/7 deel van het onroerend goed bestaande uit een huis, berg en schuur met negentien morgen en 450 roeden land (perceelnummer 120, 121 en 143).

[1] Met een morgen werd een stuk land aangeduid dat in een ochtend kon worden geploegd. Een morgen was in de Lopikerwaard meestal ongeveer 0,85 ha. De precieze grootte was echter streekgebonden.

Adrianus Verbree, gehuwd met Grietje Evertze van der Waaij, koopt vervolgens tussen 1742 en 1744 de resterende zes erfgenamen uit.
Vier generaties lang blijft het perceel vervolgens in de familie Verbree. Pas als Theunis Verbree na zijn overlijden op 19 december 1905, al zijn onroerend goed nalaat aan zijn schoonzoon Jan van Vliet, gehuwd met zijn dochter Cornelia Johanna Verbree, tegen inbreng van 40.000 gulden in zijn nalatenschap, gaat het over op de familie Van Vliet.

Geschiedenis van het huis

Hoewel de geschiedenis van het perceel terug gaat tot in de zeventiende eeuw is de huidige boerderij volgens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed pas ergens in de achttiende eeuw gebouwd. De archieven geven onvoldoende informatie om tot een nauwkeuriger datering te komen. Bouwkundig onderzoek zal hiervoor noodzakelijk zijn. Op grond van de huidige informatie moet de boerderij gebouwd zijn in opdracht van Bastiaan Joosten van der Waij, Adrianus Verbree of Aart Verbree.

De bouwvergunningen van Benschop, beheerd over de periode 1905-1942 door het Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard te Woerden en voor de periode vanaf 1943 door de gemeente Lopik, kunnen informatie geven over de bouwgeschiedenis van een pand in deze en de vorige eeuw.

Zo verstrekt de gemeente Benschop op 4 april 1949 een bouwvergunning aan Jan van Vliet voor een kleine verbouwing. Aan beide zijden wordt een stalraam vervangen door een groter raam: aan de oostzijde ter hoogte van de kaaskamer in het voorhuis en aan de westzijde halverwege de gevel, voor het realiseren van een keuken en spoelruimte. Hiervoor wordt een stuk van de stal opgeofferd.
Drie jaar later, in 1952, breekt er brand uit. De boerderij, de hooiberg en de varkensschuur raken zwaar beschadigd. Niek, het jongste kind van de familie De Bruijn, die vanaf 1940 het achterhuis huurde, ligt tijdens de brand in zijn wieg en wordt door buurman Cor Boon gered. De familie De Bruijn, bestaande uit Nicolaas L. de Bruijn en M. Kok en de drie kinderen Lenie, Bert en Niek, verhuist in 1964 naar de overkant van de wetering recht tegenover Dorp 119.

Niek de Bruijn omstreeks 1962. De wegreconstructie van 1966-1967 heeft nog niet plaats gevonden en het voorhuis is nog niet afgebroken (1977). Op de achtergrond Dorp 164 waar de familie de Bruijn vanaf 1964 woont.

Cornelia Breeman

Tijdens de Hongerwinter van 1944-1945 biedt Dorp 119, naast de familie De Bruijn, ook onderdak aan de familie Verweij uit Utrecht. Op 15 februari 1945 vestigen Joost Verweij, gehuwd met Cornelia Breeman en hun zestienjarige dochter Cornelia zich in Benschop. In totaal blijven ze ruim vijf maanden. Op 26 juli vertrekt het gezin naar Oude Tonge, de geboorteplaats van Joost Verweij, waar hij en zijn vrouw uiteindelijk tijdens de watersnood-ramp van 1953 verdrinken.
.

Bij het herstellen en vernieuwen van de boerderij en bijgebouwen na de brand blijvende voor-, achter- en west gevel ongewijzigd.

In de oostgevel worden twee kleine ramen in de woonkamer vervangen door één groot raam met daarnaast een deur. Daarachter wordt een hal gerealiseerd met toegang naar de woonkamer en de stal. In het voorhuis blijft de indeling vrijwel ongewijzigd. In de kaas- en opkamer zijn inmiddels slaapkamers gemaakt en de slaapkamer in het midden van het voorhuis is nu een tweede woonkamer.
Tevens is er in het woongedeelte een trap geplaatst naar de zolder waar een derde slaapkamer is gebouwd.

De verreweg grootste verbouwing vindt plaats in 1977.
De boerderij, sinds 13 juni 1973 op de Rijksmonumentenlijst, wordt aan de voorzijde met ruim zes meter ingekort. De afbraak van het voorhuis is niet zozeer noodzakelijk, maar is meer een wens van de bewoner Albertus van Vliet.

De ligging van de boerderij is zodanig dat het voorste gedeelte inmiddels onbewoonbaar is door het vele verkeerslawaai.
Mede gezien de gevaarlijke situatie ter plaatse door de aanwezigheid van twee uitritten besluit de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, ondanks dat het een ernstige aantasting is van de monumentale waarde, het verzoek in te willigen op voorwaarde dat de indeling van de voorgevel gehandhaafd blijft. Voor het creëren van nieuwe woonruimte wordt de helft van de stal opgeofferd.

Dorp 119 heeft tegenwoordig geen agrarische functie meer.
In een apart gebouw, los van de monumentale boerderij, is tegenwoordig een Bed & Breakfast gevestigd, “La Vita Nova”, gerund door eigenaar en gastvrouw Annette Wierenga-Verbeek.
Gasten kunnen hier terecht voor een overnachting of een vakantie in het landelijke Benschop.

EIGENAREN VAN HET PERCEEL

tot nu toe bekend

1634-1636	Erfgenamen van Peter Petersz Vastert
1636-*1639*	Peter Leendertsz
	↓ zoon
1670-1738	Aert Pieter Leendertse / Aart Pietersz van der Vliet, gehuwd met Neeltje Ewouts, later gehuwd met Grietje Everts, zij is later gehuwd met Bastiaan Joosten van der Waij
	↓ kleindochter
1738-*1787*	Adrianus Verbree, gehuwd met Grietje Evertze van der Waaij
	↓ zoon
1787-1847	Aart Verbree, gehuwd met Alettje van
	↓ zoon
1847-1875	Evert Verbree, gehuwd met Wijntje Lekkerkerker
	↓ zoon
1875-1905	Theunis Verbree, gehuwd met Adriana Lekkerkerker
	↓ dochter
1905-1964	Jan van Vliet, gehuwd met Cornelia Johanna Verbree
	↓ zonen
1964-*1977*	Teunis Adrianus van Vliet, gehuwd met Maaike van den Berg en Albertus van Vliet, gehuwd met Gerritje Pons
	↓ dochter
1977-1997	Vennootschap onder de firma “A.A. van Kleef en zonen” te Benschop. Vennoten
	- Cornelis Antonius van Kleef
	- Andries Johannes van Kleef
	- Gerardus Cornelis van Kleef
	(Tom van Kleef en Gerda van Vliet)
1997-1997	Aannemersbedrijf Aantjes BV
1997-2009	Han Dolmans en Constance Schreuder
2009-heden	Jan Wierenga en Annette Verbeek

De Sint Victorkerk en pastorie

Ontstaan:

Na de reformatie kwam de Sint Nicolaaskerk aan het Dorpsplein in protestantse handen en was er geen kerkgebouw voor de katholieke vieringen meer in Benschop tot 1810. De katholieken in Benschop gingen in IJsselstein of Oudewater ter kerke. Toen er aan het einde van de 18e eeuw vrijheid van godsdienst was gekomen, maakten schuilkerkjes plaats voor "waterstaatskerken". Er kwamen kerken, die moesten laten zien, dat ook de katholieken meetelden. Zo werden kerken gebouwd met kerktorens die uitstaken boven de protestantse kerken.

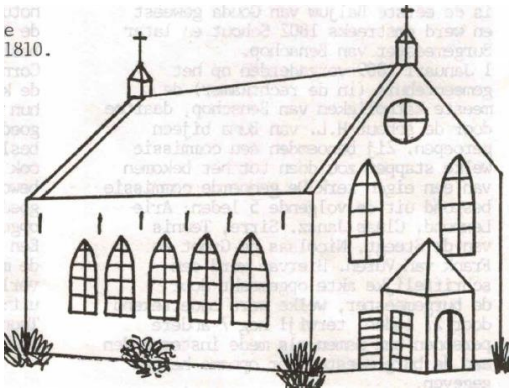

Op 1 januari 1809 werd begonnen met plannen maken voor een nieuw kerkgebouw en in oktober 1810 was dit (houten) kerkgebouwtje al klaar en werd de eerste pastoor aangesteld, Jacobus de Reuver. De oorzaak van deze snelheid van uitvoering lag waarschijnlijk aan de politieke toestand. Voor 1795, tijdens de Republiek der 7 Verenigde Nederlanden, hadden de katholieken in Benschop geen kans een eigen kerk te stichten, maar tijdens de Franse bezetting, welke tot 1813 duurde,wel!
Een woonhuis werd tevens tot pastorie verbouwd in 1810.

In de periode 1810-1882 zijn verschillende pastores actief geweest in de Sint Victor parochie tot in 1882 Adrianus van Rossum tot pastoor van Benschop werd benoemd. Hij wordt ook wel de bouwpastoor genoemd. In 1886 begon hij in zijn preken te spreken over het bouwen van een nieuwe kerk en maakte hij een start met het verzamelen van de middelen hiervoor bij parochianen en ook bij zijn familie. De architect van deze in neogotische stijl gebouwde kerk was Alfred Tepe, bekend als bouwmeester van talloze katholieke kerken zoals in Jutphaas, Vreeswijk en IJsselstein. Op 1 augustus 1888 werd deze nieuwe kerk in gebruik genomen.

Enkele kleine toevoegingen die later nog zijn gedaan:

- 25 april 1895 kwam het altaar van Sint Victor
- 25 september 1895 werd het beeld van Sint Antonius geschonken
- 30 oktober 1895 werd het grote gebrandschilderde raam boven de ingang van de kerk geplaatst
- 1 februari 1897 werd het altaar van de Heilige Familie geplaatst.
- In 1924 kwam een nieuwe biechtstoel
- In 1930 werd een nieuwe tabernakel-brandkast geplaatst.
- In 1931 tenslotte werd de hele kerk geschilderd door G. Jansen en kwam de Kruisweg, geschilderd door de kunstschilder W. Geraerds, klaar.

De kerk is een driebeukige kruisbasiliek, naar de smaak van Tepe geheel opgetrokken in baksteen. Op het westen kwam de toren, bekroond door een ingesnoerde spits. In de westgevel van de toren bevind zich de grote dubbele ingangsdeur met natuurstenen latei.

Het interieur is overdekt door stenen kruisribgewelven. Het altaar heeft een in hout gesneden baldakijn. In de gebrandschilderde ramen zijn de zeven sacramenten uitgebeeld.
Na 1974 is de indeling van de kerk tijdens de verbouwing aanzienlijk gewijzigd, waarbij men van de neogotische stijl is afgeweken in verband met het zicht op het altaar. Menig kerkganger zat namelijk tegen de dikke pilaren aan te kijken.

Ligging

Het kerkelijk complex ligt evenwijdig aan de Benschopper Wetering ter hoogte van het Dorpsplein en bestaat uit de kerk, de pastorie, een processietuin en begraafplaats.
De in een landschappelijk stijl aangelegde processietuin bij de kerk is gelegen ten zuiden van de kerk en ten noorden van het kerkhof. Kenmerkend is de sobere aanleg met slingerpaden tussen grasperken en enkele monumentale loofbomen.
De oost- en westzijde van de tuin zijn omsloten door bomen, evenals de zuidzijde, die grenst aan het kerkhof. Kerkhof en processietuin worden van elkaar gescheiden door een toegangshek, bestaande uit twee bakstenen hekpijlers met daartussen een dubbel smeedijzeren hekwerk en een decoratief gekrulde bekroning.
De tuin is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde door voormalige functie als voorbeeld van een in een sobere landschappelijke stijl aangelegde processietuin. Tevens is sprake van ensemblewaarde door de ruimtelijke en functionele relatie tussen de tuin en de kerk en het kerkhof.
Ten zuiden bevindt zich het kerkhof, gescheiden door een smeedijzeren hek met bakstenen pijlers en geflankeerd door een stenen baarhuisje (uit 1874). Op het kerkhof bevindt zich ook het graf van “bouwpastoor” Van Rossum. Het kerkhof werd in 1828 ingericht in de moestuin en boomgaard van de oude houten voorganger van deze kerk.

Naamgeving:

Heilige Victor van Xanten

De patroon van de nieuwe kerk van 1810 werd Sint Victor. Victor was al in de Middeleeuwen een bekende heilige in Benschop, want de jaarlijkse “Beestenmarkt” werd vanaf 1500 altijd gehouden op de eerste woensdag na ‘Sint Victor’. De legende vertelt dat Victor een Romeins soldaat was die leefde rond het jaar 300 na Christus en die zich tot het christendom had bekeerd. Een Romeinse keizer gaf in die tijd het bevel : “Christendom afzweren of anders de dood”. Victor weigerde zijn geloof te verloochenen en stierf uiteindelijk de heldendood. Zijn gebeente zou bij opgravingen in de periode 1933-1935 onder de domkerk van Xanten, een stad in Duitsland vlak over de grens bij Nijmegen, zijn gevonden. De Victorkerk heeft relieken ontvangen van de H.Victorkerk van Xanten.
Waarschijnlijk zal de naam “Victor” wel hebben meegespeeld, die overwinning betekent. De katholieke parochie was tenslotte na veel strijd en moeilijkheden tot stand gekomen.

Pastorie

De pastorie is gebouwd in de eerste helft van 1896. Opdracht voor de bouw werd eveneens gegeven door pastoor A.J.J. van Rossum, die de bouw uit eigen vermogen heeft bekostigd.
Als tegenprestatie moest het kerkbestuur jaarlijks 4% rente betalen, zolang de pastoor leefde. Hij is in 1916 in Benschop overleden. Op het deurkalf staat de tekst: “Pax Intrantibus” wat betekent: “Vrede zij hun die binnentreden”.

Hoe het familiebedrijf Terberg begint.

Het verhaal van het familiebedrijf Terberg begint rond 1850 met de smidsknecht Hannes Ter Berg. Zijn vader wil niet dat zijn zoon het boerenbedrijf in gaat. Het lijkt hem beter dat Hannes smid wordt. Door de opkomst van de industrie is dat een vak met toekomst. Hij had gelijk. In 1869 vestigt Hannes zijn smidse in Benschop. Dat is het begin van het familiebedrijf van Terberg.

Johannes Bernardus Ter Berg, die Hannes wordt genoemd, verliest op jonge leeftijd zijn moeder. Zijn vader brengt hem onder in een landbouwgezin in Hoogland. Hij lijkt voorbestemd te zijn voor het boerenvak. Zijn vader, die als marskramer de kost verdient, ziet in het boerenbedrijf geen toekomst voor zijn zoon weggelegd. De Nederlandse landbouw maakt een flinke crisis door en het lijkt hem beter dat Hannes het vak van smid gaat leren. De snelle opkomst van de industrie betekent een nieuwe bloeiperiode voor de smederijen en als smid valt ook voor Hannes vast en zeker een goede boterham te verdienen. Na een kort verblijf van drie maanden in Utrecht wordt Hannes op 21 juli 1859 in Montfoort ingeschreven als knecht en kostganger van grof- en hoefsmid Otto van Echteld. Hannes blijft ruim drie jaar in dienst van de Van Echtelds in de Keizerstraat, maar dan is zijn praktijkopleiding voltooid en vindt hij het tijd worden om voor zichzelf te gaan beginnen. Hij vindt een werkruimte aan de Nedereindseweg 113 in Jutphaas en begint daar op 24 juni 1862 als zelfstandig smid.

Johannes Bernardus ter Berg met zijn vrouw

Het gaat smid Hannes Ter Berg redelijk voor de wind. Hij krijgt regelmatig werk van boeren uit de omtrek en van het kerkbestuur. Hij moet wel eens wat lang op zijn geld wachten. Op 24 april 1865 schrijft hij een kwitantie voor het kerkbestuur voor werkzaamheden in oktober en november 1864. Hij heeft een nieuw slot gemaakt in de deur van het ‘caterestei’. Van de voordeur van de ‘pastorij’ heeft hij twee schuifsloten schoongemaakt en gerepareerd, evenals twee schuiven van de keukenluiken met behulp van 20 ‘bergsen lasnagels’

Verder heeft hij ook nog een nieuwe kruk met stift aan de deur gemaakt en krijgt hij voor al deze werkzaamheden en de benodigde materialen het bedrag van *ƒ* 6,80. Een aparte kwitantie maakt hij voor een grotere klus: ‘Aan het R.C. kerkbestuur te Jutphaas. Debet Aan Joh. Terberg wegens gelevert een ijzer hekken aan het kerkhof met 2 zijde vleugels wegende driehondert en vijf en vijftig en een half Nederlans pont’. Hij ontvangt daarvoor 35 cent per ‘Nederlans pont’ en *ƒ* 3,85 aan arbeidsloon. Het R.K. kerkhof was bij de schuilkerk gelegen in ‘t Overeind, waar nu het Amsterdam-Rijnkanaal de Overeindseweg kruist. Het is niet bekend waar het hek is gebleven na de aanleg van het kanaal. Hoewel vader Willem gewend was om zijn handtekening te schrijven als W. Ter Berg, ondertekent Hannes in Jutphaas zijn kwitanties met H.,Terberg, J.Terberg, of Joh. Terberg.

Hannes leert Anna van Zijl kennen, een wollennaaister uit Vianen. Zij trouwen op 23 september 1864. Samen wonen ze nog vijf jaar in het smidshuis aan de Nedereindseweg. De smidse wordt te klein en er is daarnaast ook veel concurrentie in Jutphaas. Hannes zoekt naar een nieuw onderkomen in een andere omgeving en vindt deze in 1869 in Benschop.

Smederij in Benschop

Op 13 mei 1869 vestigt grof- en hoefsmid Johannes Bernardus Terberg zich met zijn vrouw in Benschop in het pand nr. 37, adres Dorp 177/A. Het is precies de plek waar nu de voormalige winkel te vinden is in luxe en huishoudelijke artikelen van kleindochter Corry Terberg. In het pand was sinds lange tijd een smederij gevestigd

Hannes koopt in 1871 de smederij met woning en erf. Hij werkt hard aan de uitbreiding van zijn klantenkring. Op 7 april 1874 vindt een trieste gebeurtenis plaats. Zijn vrouw Anna overlijdt op 48-jarige leeftijd, zonder hem kinderen na te laten. Elisabeth, de 21-jarige dochter van herbergier Lieverse, trekt zich het lot aan van haar 37-jarige buurman-weduwnaar en trouwt met hem op 5 november 1874. Smid Hannes Terberg wordt nu wel met kinderen gezegend. In een periode van 18 jaar schenkt Elisabeth hem zes zonen en zes dochters. Vier zonen en één dochter sterven kort na hun geboorte

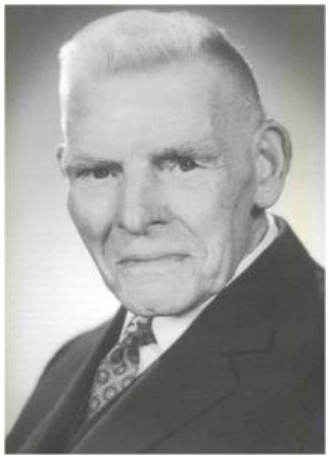

Willem George

Hannes krijgt intussen hulp van zijn zonen Willem George en Johannes Willem. Willem George is een goede smidsknecht, maar Johannes Willem is geen smid in hart en nieren. Op 20-jarige leeftijd gaat hij in 1901 naar Arnhem, waar hij gedurende een jaar uitbater is van een bierhuis in de Oeverstraat.

Fietsen

Het rijwiel doet zijn intrede in Nederland en wordt van begin af aan door de smederijen verkocht en gerepareerd. Ook in de inmiddels gediplomeerde hoefsmederij in Benschop wordt tegen het eind van de eeuw aan het grof- en fijnsmeedwerk een rijwielhandel en rijwiel-reparatie-inrichting toegevoegd. Willem George, die meestal George (Sjors) wordt genoemd, leert de klanten fietsen en neemt langzaam maar zeker het bedrijf van zijn vader over. Hannes overlijdt op 7 maart 1913 en is dan 76 jaar. Zijn vrouw Elisabeth was hem al in 1901 voorgegaan. Als ook zijn zusters het ouderlijk huis hebben verlaten, staat smid George Terberg er helemaal alleen voor.

Crisisjaren en oorlogstijd

W.G. Terberg met de "smidsknechten" Goof en Feb

Die oorlogsjaren is de smederij vrij probleemloos doorgekomen. Ze zaten onder de boeren. Als een boer een paard beslagen moest hebben, dan moest er natuurlijk wel een pondje boter bij. Vader Willem George had wel last van de oorlog. Die zei dat hij te weinig vet kreeg.
Als vanzelfsprekend belanden Goof en Fep als oudsten in de smederij en omdat hij met twee knechten wel genoeg hulp heeft, voorziet Willem George voor Theo het beroep van automonteur. Met daarnaast Joop als elektricien heeft hij het mooi voor elkaar. Toen hij broer Wim, die veel jonger was ook nog smid wilde maken, waren Goof en Feb het daar niet meer eens. Wim moest studeren, vonden ze, want als smid zou er op den duur geen toekomst zijn. Ze moeten onder de boeren uit, zoals Goof dat placht te zeggen. "Dat paard gaat over, we moeten in de auto's".
De auto-industrie kwam opzetten en ook het constructiewerk lonkte. Maar dan hadden we ook iemand nodig die kon tekenen. Dus dat zou Wim mooi kunnen leren.

Naoorlogse periode

Goof en Fep behalen hun smidsdiploma, maar zien al snel meer heil in het produceren van specialistische vrachtwagens. Daarbij neemt Goof in Benschop vooral het commerciële gedeelte voor zijn rekening, terwijl Fep zich concentreert op het technische gedeelte.
De samenwerking, die in hun kindertijd nog spelenderwijs ging, wordt daarbij nu ook op het zakelijke vlak als vanzelfsprekend gecontinueerd. Feb en Goof hebben zestig jaar samengewerkt. Zij konden het erg goed met elkaar vinden.

Van de jeeps en vrachtwagens die in kader van Marshall hulp achterbleven in Nederland werden er een aantal opgekocht door de gebroeders Terberg. Deze voertuigen werden vervolgens waar nodig verzwaard en aangepast en vervolgens doorverkocht voor het grondverzet en bouwtransport.
In Nederland moest er na de oorlog heel veel gebouwd worden en ook de infrastructuur werd grondig onder handen genomen. Veel vrachtwagens waren hiervoor nodig.
De schommelas constructie onder de Amerikaanse legervoertuigen was zwak en de Terberg broers besloten om een eigen schommelas te maken. Massief staal werd in het smidsvuur heet gestookt en vervolgens met behulp van pijpen en katrollen met mankracht gebogen. Lichamelijk zeer zwaar werk dat wel een uitstekend product opleverde. De schommelas van Terberg was zo goed dat het Rijksdienst voor het Wegverkeer in Nederland besloot dat iedere vrachtwagen met een Terberg schommelas 2000 kg meer laadvermogen mocht hebben.
Voor de vervoerders was dit zeer interessant, immers je mocht nu met je truck wettelijk 25% meer lading vervoeren en dat was pure winst. Voor Terberg betekende dit dat heel veel vervoerders een truck met een Terberg schommelas wilde hebben en dat hiermee de relatie gevormd werd naar klanten voor de later te bouwen Terberg vrachtwagens.

Aankomst van de eerste Jeeps en vrachtwagens van het Amerikaanse leger in Benschop

Fabricage van de eerste Terberg truck (1965) en de eerste Terminal trekker (1973)

In 1965 werd de 1e Terberg 6x6 vachtwagen gebouwd. Een eigen chassis uitgevoerd met een DAF – 120 PK motor, een “eigen gezicht” Terberg cabine, gebouwd door van Eck in Lexmond, de gereviseerde assen van een Amerikaanse legervoertuig en natuurlijk de schommelas van Terberg. Terberg Benschop B.V. werd in 1965 bij het RDW (Rijksdienst voor het Wegverkeer) geregistreerd als fabrikant van voertuigen bestemd voor de aannemerij, grondverzet en bouwtransport.
In 1973 werd de 1e Terberg Terminal trekker gebouwd, voor het transport van lading zoals containers in de haven.

1e Terberg truck, type N800 – 6x6

1e Terminal trekker

HERMAN DE MANHUIS

(Dorp 224-226)

Salomon Herman Hamburger, 'zoeker naar het hart van Holland'.

Salomon Herman Hamburger

Herman de Man, geboren als Salomon Herman Hamburger op 11 juli 1898 te Woerden, is het derde en jongste kind van de koopman Herman Salomon Hamburger en Sara Cohen Schavrien. Herman is ongeveer acht jaar als het gezin in 1906 vanuit Polsbroekerdam naar Benschop verhuist. Daar huren ze een huis op de hoek van het dorpsplein, eigendom van Cornelis Pieter Beijen die zelf in het achterhuis (Dorp 226) het postkantoor beheert. In het voorhuis (Dorp 224) heeft het joodse gezin Hamburger een textielwinkel. Zijn vader gaat daarnaast met garen en band langs de huizen en hofsteden.
Er zijn allerlei aanwijzingen dat het huwelijk van zijn ouders niet al te harmonieus was. In augustus 1909, na zeven in economisch opzicht zware jaren, laat moeder Hamburger plotseling haar man in de steek en vertrekt met haar drie kinderen naar Amsterdam. Vader blijft alleen achter. De reden van deze breuk is niet duidelijk. In Amsterdam worden ze opgevangen door familie en komen terecht in het toen nog tamelijk nieuwe stadsdeel rond het Oosterpark.
De scheiding is niet van lange duur, want als vader in juni 1910, een jaar na het vertrek van zijn vrouw, besluit naar Oudewater te verhuizen, blijkt volgens de bevolkingsregisters het gezin een week daarvoor weer verenigd te zijn.

"Herman de Manhuis" in de eerste helft van de 20e eeuw. Links het theekoepeltje.

Herman de Man groeit later uit tot een beroemde Nederlandse schrijver van voornamelijk streekromans die gesitueerd zijn in de plaatsen waar hij opgroeide. Ook zijn roman "Het wassende water" speelt zich af in de Lopikerwaard. Het boek verkreeg ruime bekendheid, mede doordat de NCRV er in 1986 een achtdelige televisieserie van maakte: zes miljoen kijkers bekeken in dat jaar deze serie.

In 1926 trouwt Herman de Man met Eva Jeannette Marie Kalker. Zij vestigen zich in Utrecht en krijgen zeven kinderen. De oorlogsjaren brengen een gruwelijk eind aan zijn familie. Zijn vrouw en vijf van zijn kinderen worden naar het concentratiekamp Auschwitz gedeporteerd en daar vermoord. Zijn zoon Joseph en dochter Maria duiken onder en worden gered. Herman de Man verongelukt op 14 november 1946 bij een derde mislukte landingspoging van een Douglas C-47 van de KLM op Schiphol. Het vliegtuig raakt na een koerscorrectie met een vleugel de grond en stort neer. Alle 21 passagiers en de vijf bemanningsleden komen om het leven. Herman de Man wordt begraven op 20 november 1946 te Oudewater.

De bouw van Dorp 224-226 en zijn voorganger

Dorp 224-226, tegenwoordig beter bekend als het “Herman de Manhuis” is gebouwd rond 1885 door de broodbakker en koopman Martinus van den Bergh. Het perceel, met daarop een soortgelijk huis, was twee jaar daarvoor gekocht van de uit Duitsland afkomstige koopman en winkelier Friedrich Pape en zijn vrouw Anna Maria Theresia Leber. Het huis wordt in datzelfde jaar nog afgebroken en voor een periode van ongeveer een jaar wordt het perceel in de kadastrale leggers aangeduid als erf en is het vrijgesteld van belasting.

Een tekening van J. de Beijer uit 1744 geeft ons een redelijk beeld van het afgebroken huis. Van dit huis is bekend dat aldaar langdurig de plaatselijke chirurgijn heeft gewoond. De laatste chirurgijn was Cornelis Bernardus Monnik die het pand omstreeks 1850 verlaat om zijn intrek te nemen in het door hem nieuw gebouwde huis Zeldenrust aan de andere kant van het dorpsplein. Zijn ongehuwde zus Gesina Catharina Monnik wordt de nieuwe eigenares van het huis en trouwt vier jaar later, op 23 april 1854, te Benschop met de onderwijzer Jan de Jong uit Voorschoten, alwaar het stel direct na hun huwelijk gaat wonen. Het huis wordt waarschijnlijk vanaf dat moment verhuurd.

Gezicht op de dorpskom van Benschop. Gewassen tekening van J. de Beijer, gedateerd 1 oktober 1744.

Vijf jaar later, rond 1859, verkopen ze het huis aan de 72-jarige landbouwer en oud-penningmeester van de Lekdijk Benedendams Arie Phersch, gehuwd met Alida Aletta Slingerland die het tenslotte rond 1873 verkopen aan de reeds genoemde Friedrich Pape en zijn vrouw Anna Maria Theresia Leber.

Op de gravure uit 1744 is tevens een theekoepel te zien. Het huidige gebouw dateert echter uit het begin van de negentiende eeuw. De eerste steen is gelegd op 27 augustus 1828 door de lokale arts Bernardus Wilhelmus Monnik, broer van Cornelis Bernardus Monnik, en heeft tot 2004 altijd tot het hoekpand behoord.

Geschiedenis van het pand

Willem van Ginkel is het negende en jongste kind van Gerrit van Ginkel en Betje van den Bergh. Hij is pas 6 jaar als hij in mei 1881, vanwege onbekende redenen, van ’s-Gravenhage naar Benschop verhuist om bij zijn oma Teuntje van Maurik en zijn ooms Martinus en Cornelis van den Bergh te gaan wonen.
Omdat zijn oma twee jaar na zijn komst in Benschop overlijdt, wordt hij waarschijnlijk opgevoed door zijn ongehuwde ooms, die de kost verdienen als bakker. Van hen leert hij waarschijnlijk ook het vak want later zien we hem immers ook als bakker in Benschop.

Als Willem van Ginkel volwassen is wordt hij mede-eigenaar van het “Herman de Manhuis”. Zijn oom Cornelis overlijdt te Benschop in 1904 op 59-jarige leeftijd en zijn oom Willem vier jaar later te Lopik op 66-jarige leeftijd. Het huis is dan al verkocht. Rond 1906 gaat het over op de brievengaarder Cornelis Pieter Beijen, getrouwd met Jacomijntje Pietertje Schouten. In het achterhuis vestigt hij, zoals eerder vermeld, het postkantoor en het voorhuis verhuurt hij aan het joodse gezin Hamburger, dat een textielwinkel had. Cornelis Beijen had ook andere functies. Zo was hij als raadslid politiek actief in de Vrijzinnig-Democratische Bond, een liberale politieke partij en nam hij in 1907 het initiatief tot het oprichten van de *Onderlinge Brandverzekering voor Benschop en omstreken 'Draagt elkanders lasten'*. Cornelis Pieter Beijen bleef, naast zijn hoofdfunctie van postkantoorhouder, directeur van de brandverzekeringsmaatschappij tot zijn dood in 1929.

Bakkerswagen van Willem van Ginkel omstreeks 1920. Op de kar van links naar rechts: Willem van Ginkel en Jan van Delft.

Rond de jaren dertig wordt het voorhuis bewoond door de sigarenmaker Manus van Os.
Volgens overlevering zat er in de etalageruit van Manus een klein gaatje, wat hij niet wist. De jeugd stond vaak voor zijn etalage met elkaar te praten. Als Manus bezig was of een klant had, dan werd met een dun stokje, door het gaatje in het glas, de etalage helemaal overhoop gehaald. Manus begreep hier natuurlijk helemaal niets van en de jongens hadden de grootste lol. Deze Manus werd daarnaast ook vaak opgeroepen op het gemeentehuis om als getuige te dienen bij het aangeven van een geboorte.

Cornelis Pieter Beijen

Jacomijntje Pietertje Schouten laat in juli 1945 het voorhuis verbouwen van winkel naar woning. Vanaf de voordeur wordt een gang gecreëerd met aan de rechterzijde een keuken en aan de linkerzijde een woonkamer met een ingebouwde trap naar een slaapkamer op de eerste verdieping. Die is tevens bestemd voor de nieuwe huurders van het voorhuis, Piet de Haan en Teuntje Kool die daar uiteindelijk tot 1955 blijven wonen. De overloop wordt in tweeën gedeeld waardoor er extra woonruimte ontstaat voor de weduwe Beijen. De tweede slaapkamer is ook hierdoor alleen vanuit het achterhuis bereikbaar. Na de verbouwing blijft ze nog drie jaar in het achterhuis wonen. Vanaf 26 februari 1948 tot en met 30 november 1959 wordt het achterhuis verhuurd aan het gezin van Willem Chr. van Delft. Begin 1956 vindt er een kleine verbouwing plaats aan de zijgevel van het huis. In het voorhuis wordt op de begane grond een raam geplaatst en op de eerste verdieping wordt een raam vervangen door twee kleine ramen.

Jacomijntje Pietertje Schouten overlijdt later te Utrecht op 1 juli 1960, ze is dan tachtig jaar oud. Het huis is ongeveer een half jaar daarvoor verkocht aan Hermanus, Pieter, Gerrit en Cornelia de Haan, kinderen van Dirk de Haan en Maria Hogendoorn. Ieder is voor 6/25 deel eigenaar en Pieter Hogendoorn, zeer waarschijnlijk familie van Maria Hogendoorn, is eigenaar van het resterende 1/25 deel. Het achterhuis wordt vanaf dat moment bewoond door hun bejaarde ouders Dirk de Haan en Maria Hogendoorn en hun zoon en mede-eigenaar Gerrit de Haan. Het is slechts voor korte tijd. Dirk en Maria overlijden respectievelijk in 1961 en 1962 op 71-jarige en 74-jarige leeftijd en Gerrit de Haan trouwt in november 1965 met Maria Gerarda van de Poel en vertrekt na zijn huwelijk naar Utrecht.

Zijn zus Cornelia de Haan, gehuwd met Adriaan Gerard Nederlof, koopt tussen 1961 en 1966 de resterende eigenaren uit en verhuist in april 1966 vanuit Rijswijk naar Benschop.

In 1968 vindt er wederom een kleine verbouwing plaats aan de zijgevel van het huis. In het achterhuis wordt op de begane grond een klein raam vervangen door een groot raam, maar verreweg de grootste verbouwing vindt plaats in 1973. Het voor- en achterhuis worden dan samengevoegd tot één woning. Vrijwel de gehele indeling van het pand verandert en diverse ramen in de zijgevel worden vervangen, verplaatst of verwijderd. In de voorgevel wordt in de middelste travee op de eerste verdieping in een spaarveld een gevelsteen aangebracht, voorstellende een schrijvende hand met het onderschrift "Herman de Manhuis”.

EIGENAREN

1885-1906	Martinus van den Bergh en Willem van Ginkel
1906-1960	Cornelis Pieter Beijen, gehuwd met Jacomijntje Pietertje Schouten
1960-1966	Hermanus, Pieter, Gerrit, Cornelia de Haan en Pieter Hogendoorn
1966-2004	Cornelia de Haan, gehuwd met Adriaan Gerard Nederlof
2004-heden	Cok van der Voort

Herman de Man wordt wel eens de grootste streekromancier genoemd. Hij weet de bedrukkende, verbeten sfeer van het calvinistische boerenleven dat zich aan de oevers van de IJssel afspeelt zeer realistisch weer te geven. Virtuoos taalgebruik en een nadruk op tragiek zijn kenmerkend voor zijn werk. De Man is ook een echte verteller, wat onder meer blijkt uit het sterk anekdotische karakter van veel van zijn romans. Hij was ook een perfectionist: zijn werk eindigt vaak met “Nog Niet”, waarmee hij maar wilde zeggen: ook dit is nog niet het volmaakte werk, dat moet nog komen.

Het theekoepeltje is in 1988 geheel gerestaureerd door de voormalige bewoner van het voorhuis Piet de Haan.
Op de hoek is deze koepel voorzien van een klein gevelsteentje, dat vermeld dat op 27 augustus 1828 door B.V. Monnik (behorend bij de artsenfamilie) de eerste steen werd gelegd). In 2004 is het huis verkocht aan de huidige bewoonster Cok van der Voort die hier al haar muziekactiviteiten (workshops, huisconcerten e.d.) realiseert.

Geschiedenis kerk en orgel Hervormde Gemeente Benschop.

De kerk.

De Grote of Sint Nicolaaskerk in Benschop is volgens de geschiedenis gebouwd op een oude fundering van een voorgaand bedehuis dat stamt uit de periode voor de 12de eeuw, waarbij de heren van Aemstel betrokken zijn geweest. De kerk werd gewijd aan de heilige Sint Nicolaas, vanwege diens naastenliefde en diens bescherming bij stormen.
Vanaf de 14de eeuw t/m de jaren 60 van de vorige eeuw hebben er ingrijpende veranderingen plaatsgevonden. De ene verbouwing na de ander vond plaats en de kerk werd diverse malen vergroot.

In de 16de eeuw vonden mens en vee, omdat er overstromingen waren door dijkdoorbraken van de Lek (een zware overstroming in 1571), letterlijk onderdak in de kerk.

Eeuwenlang speelde het geloof een belangrijke rol in Benschop, ook de Reformatie ging aan het kerkelijk leven van Benschop niet voorbij. In de zomer van 1578 togen de Benschopse kerkmeesters, Cor Jacobsz en Jan Daems naar Utrecht om met de drost van IJsselstein te spreken “aangaande der kercken zaeken”. Er werden toezeggingen gedaan betreffende het herstel van het kerkgebouw en ook werd een nieuwe pastoor aangenomen, Gerrit Adriaensz van Zijll. Deze pastoor ontpopte zich al gauw als een aanhanger van de Nieuwe Leer en werd de eerste predikant van Benschop. Hij is in de kerk zelf begraven.

In een grafkelder onder het koor ligt de in 1697 overleden zeeheld Abraham Ferdinand van Zijll, ook wel de “bliksem en donder van de wateren” genoemd, begraven. Hij heeft zesenveertig zeegevechten geleverd en is nooit verslagen. Hij woonde op het landgoed “Zeevliet” in Benschop. De “Kapitein van Zijllaan” herinnert hier nog aan.

Kerken in ons land hebben door de eeuwen heen hoop en houvast gegeven. Van geslacht tot geslacht zijn de mensen gekomen en gegaan. Van doop tot begrafenis. Biddend, zingend, lerend en belijdend tot en met de dag van vandaag toe. De kerk geeft saamhorigheid, gebondenheid en houvast. Een plek om tot rust en bezinning te komen, een plek om te koesteren. Landschappelijk gezien ook prachtig, al die oude kerken in die oude dorpen, gezichtsbepalend voor ons Nederland. Van oriëntatiepunt tussen de weilanden tot monument van deze tijd. Iets om te onderhouden en te bewaren voor de volgende geslachten.

H. Bätz-orgel uit 1755 in de Hervormde Kerk te Benschop.

Baron Gijsbert Franco de Milan Visconti, eigenaar van het buitenverblijf Snellenburg in Benschop verbleef in het ”somersaysoen” het weekend in Benschop en ging daar ter kerke. Daar merkte hij dat “het Psalmgesang alhier door de onkunde der kerkgangeren seer gering en het dus voor een voorsanger seer moeilijk was om een goede en stigtelijke melodie te houden”. Daarom schonk hij in 1755 een orgel aan de kerk. Het werd één klaviers orgel, gebouwd door de Utrechtse orgelmaker Johann Heinrich Hartmann Bätz. Het instrument stond tot 1956 opgesteld op een in de afsluitingswand tussen het koor en het schip opgenomen galerij; de beide spaanbalgen stonden achter deze wand opgesteld.

De baron was behalve bankier ook Secretaris van de Staten van Utrecht. Hij liet het familiewapen plaatsen op de borstwering van de orgelgalerij en op 'zijn' herenbank in de kerk.
Het orgel is door de eeuwen heen diverse keren gerepareerd, gerestaureerd en opnieuw geschilderd. In 1956 werd het orgel in verband met de kerkrestauratie gedemonteerd en opgeslagen op de pastoriezolder. Daar is het instrument vervolgens onderzocht en werd het pijpwerk nauwkeurig geïnventariseerd. Op basis van deze onderzoeken werd het orgel in 1960 gerestaureerd en met de bestaande borstwering teruggeplaatst op een nieuw orgelbalkon tegen de torenwand (met een toegang vanuit de toren). In 2008 was geconstateerd dat het orgel technisch gezien uitgebreide herstelwerkzaamheden nodig had.
Het orgel werd in november 2009 gedemonteerd. De orgelkast en het binnenwerk werden overgebracht naar het atelier van de orgelbouwer.

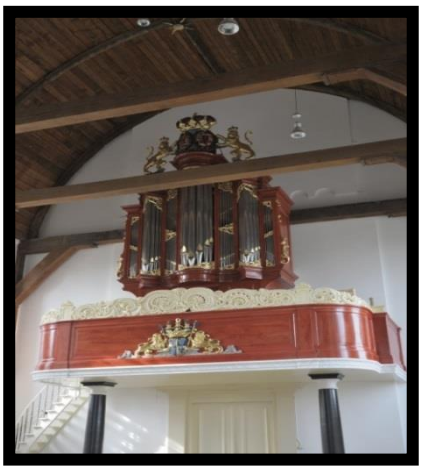

Door het weer in oorspronkelijke staat brengen van toetsmechanieken en windladen, door het herstel van de registertractuur hebben alle orgelonderdelen 'geprofiteerd' van de sedert 1961 sterk gegroeide theoretische en praktische kennis van historische orgelbouwwijzen. Hierdoor heeft het instrument weer zijn barokke kleurstelling, constructies en klankglans teruggekregen.
Vanwege de eisen van de gemeentezang is een bescheiden vrij pedaal, in een aparte kast achter het orgel, toegevoegd. Daarvoor is het orgelbalkon uitgebreid. De onder de latere verflagen teruggevonden originele kleurstelling is weer opnieuw aangebracht. Om uitdroging van het houtwerk te voorkomen is ook een bevochtiger ingebouwd.

Voor kenners: het is een één klaviers orgel gebleven, maar nu met 10 stemmen op het manuaal en twee op het pedaal. Op verzoek van de orgelcommissie is een transpositie-inrichting vervaardigd om behalve op de 'nieuwe' stemtoonhoogte (a=415 Hz; de barokke kamertoon) ook met moderne instrumenten op a=440 Hz te kunnen samenspelen. Daarom is noodzakelijkerwijs wel de gelijkzwevende stemming gehandhaafd.

Colofon:

Archieven:

- L001: Gerecht en heerlijkheid Lopik en Zevenhoven, 1584-1813
- L048a: Fonds bouwvergunningen Lopik (Benschop, Jaarsveld, Lopik en Willige Langerak), 1902-1942
- L050: Gerecht en gemeente Benschop, 1525-1815
- L051: Gemeente Benschop, 1813-1942.
- L092: Gemeente Benschop, 1942-1988.
- L146: Gerecht van Benschop (oud-rechterlijk), 1519-1811
- L156: RHC Rijnstreek en Lopikerwaard : Notarieel archief Lopik, 1609-1925
- W054: Notarieel archief Woerden, 1580-1925
- Y045 :RHC Rijnstreek en Lopikerwaard. Y045: Notarieel archief IJsselstein, 1614-1925
- Groene Hart Archieven Gouda. 0044: Archieven van de notarissen residerende te Gouda, 1843-1925 (notaris Montijn, 1875)
- Foto's : Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard te Woerden.

Websites:

- http://www.myheritage.nl/research (zoekwoord: Cornelia Breeman)
- http://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl
- www.lavitanova-benb.nl
- google: Benschop Wikipedia
- www.cafe-plein.net
- www.goed-wonen.nl

Literatuur:

- Povée, Henk. Herman de Man. Uitgever Thoth, 1986.
- Vaartjes, Gé. Beeld van de Man. Herman de Man [1898-1946] een leven in foto's. Bert Post, 2006.
- Lopik, Geschiedenis en architectuur, Fred Gaasbeek en Teun Winkelman, 1996.
- Kerkepadgids Linschoten-Benschop-Lopikerkapel-Jaarsveld 1985.
- Een zoeker naar het hart van Holland van Theo Pollemans.
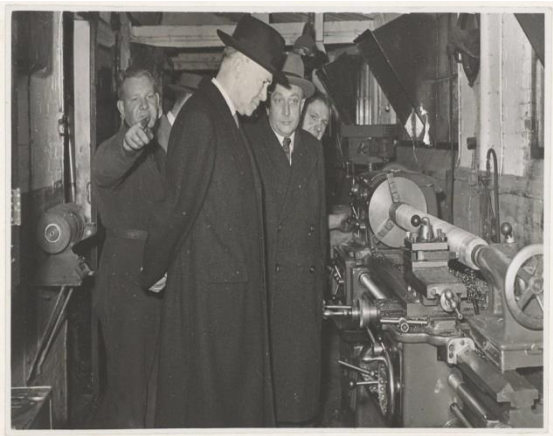
BENSCHOP'S OUDE PRACHT